

Streszczenie: W artykule zaprezentowano definicję oraz znaczenie inflacji. Wyszczególniono jej rodzaje i elementy charakterystyczne dla różnych typów jej odmian. Następnie wyjaśniono metody badania tego zjawiska oraz skutki gospodarcze, jakie za sobą niesie. Pod względem inflacji analizowano lata 2010-2021.

Słowa kluczowe: inflacja, gospodarka, zmiany cen, deflacja, gospodarstwo domowe.

1. Wstęp

W artykule analizie poddane zostanie zjawisko inflacji w znaczeniu gospodarczym – zmiany wskaźnika inflacji w latach 2010-2021 w Polsce oraz wpływ inflacji na sytuację gospodarstw domowych oraz przedsiębiorstw.

Ze względu na skutki, jakie wywołuje, zjawisko inflacji przyciąga uwagę szerokiej opinii publicznej. Znajduje się również w centrum zainteresowania polityki gospodarczej państwa, usiłującego ograniczyć jej rozmiary. W związku z ostrymi sporami toczącymi się wokół tego tematu nieco dokładniej należy przyrzeć się podstawowym teoriom inflacji, aby móc stwierdzić, w jaki sposób zmiany cen wpływają na kondycję przedsiębiorstw i gospodarstw domowych.

W artykule przyjęto hipotezę o negatywnych skutkach inflacji w latach 2010-2021.

2. Inflacja

W dawnych czasach, aby otrzymać potrzebne produkty i usługi, ludzie korzystali z wymiany barterowej polegającej na nabywaniu towarów w zamian za wykonanie usług bądź wymianę towaru na inny. W miarę rozwoju stosunków handlowych formuła wymiany barterowej przybierała różne postaci. Począwszy od ekwiwalentu towarowego (w postaci między innymi bydła czy zboża), poprzez metale (żelazo, miedź, brąz) aż do kruszców (złota, srebra). Obecnie mamy do czynienia z pieniądzem fiducyjnym (w formie banknotów) oraz wirtualnym (elektronicznym).

Pieniądz jako środek wymiany handlowej oraz miernik wartości wykorzystywany jest w celu regulacji transakcji gospodarczych polegających na sprzedawaniu i nabywaniu dóbr i usług. „Pieniądz niezależnie od swojej formy zewnętrznej i sys-

temu (porządku) gospodarczego jest prawnie określonym i powszechnie akceptowalnym środkiem płatniczym, który może wyrazić, przechowywać i przekazywać wartość, i którego wartość jest ściśle powiązana z realnym produktem społecznym brutto” (Schaal, 1996, s. 26). Oznacza to, że stanowi on jednostkę rozliczeniową, czyli pewnego rodzaju miernik, który pozwala określić wartość nabywczą poszczególnych dóbr.

Realną wartość pieniądza określa jego siła nabywcza, która wyraża ilość towarów i usług, jakie można nabyć za określoną jednostkę pieniądza.

Cała gospodarka – zarówno krajowa, jak i zagraniczna – oparta jest na licznych transakcjach. Obrót pieniężny zaś nierozzerwalnie wiąże się z pojęciem inflacji. „Inflacja oznacza zjawisko wzrostu ogólnego poziomu cen dóbr i usług w pewnym okresie. Występuje wtedy, gdy rośnie ogólny poziom cen, a nie jedynie ceny poszczególnych dóbr” (Marciniak, 2013, s. 443). Warto podkreślić, że jest to proces mający charakter względnie trwały, w ramach którego nie uwzględnia się skokowych zmian cen występujących pod wpływem jednorazowych wstrząsów (jak np. podniesienie stawki VAT, po którym nastąpi stabilizacja). Dane, na podstawie których opracowywane są statystyki obrazujące zjawisko inflacji, opierają się głównie na zmianach cen w danym okresie bez uwzględniania przyczyn wpływających na ich zmiany.

2.1. Rodzaje inflacji

Dwie podstawowe formy inflacji to inflacja jawna (cenowa) i ukryta (stłumiona). Z pierwszą z nich mamy do czynienia w przypadkach krajów, gdzie nie ma ograniczeń cenowych uregulowanych prawnie. Natomiast jej przeciwieństwem jest inflacja ukryta (stłumiona), która ma miejsce w krajach odgórnie ustalających ceny na dobra i usługi. Do głównych konsekwencji inflacji jawnej zaliczyć można:

- Spadek dochodów – spadek płacy realnej następuje, gdy płace nie zwiększają się w takim stopniu jak inflacja.
- Redystrybucja dochodów oraz bogactwa – dłużnicy osiągają zyski, a wierzyciele generują straty. Kiedy dłużnik obciążony jest zadłużeniem długoterminowym o stałej stopie procentowej, wzrost cen spowodowany inflacją przyniesie mu korzyść.
- Drenaż podatkowy – przy podatku progresywnym (gdy nie zostanie dokonana indeksacja progów podatkowych) większa stopa inflacji powoduje szybsze przesuwanie ludzi do wyżej opodatkowanych grup.
- Zniekształcenie informacji – ceny są wyznacznikiem informującym o wartości nabywczej. W wyniku prędko zmieniających się cen konsumenci mogą stracić orientację, w którym sklepie ceny są korzystniejsze. W związku z tym mogą omyłkowo dokonać wyboru droższej oferty.
- Koszty zwalczania inflacji występują, gdy działania w sferze polityki są ukierunkowane na ograniczenie poziomu inflacji, mogą pojawić się negatywne skutki, takie jak wzrost bezrobocia czy niska stopa zwrotu (Begg, 2007; Pollok, 2000).

Natomiast konsekwencjami inflacji ukrytej są:

- Przymusowe oszczędności w sytuacji, gdy możliwości popytowe nabywców przewyższają możliwości produkcyjne podmiotów gospodarczych. Nabywcy posiadają odpowiednią ilość gotówki, aby nabyć towary, jednak towarów na rynku brakuje. Powoduje to akumulację dochodów, a tym samym potęgowanie stanu braku równowagi pieniężno-rynkowej.
- Kolejki – nabywcy w obawie przed wyprzedaniem dóbr ustawiają się w ogromnych kolejkach.
- Kupowanie na zapas – w obawie przed ponownym brakiem towaru na półkach nabywcy wykupują go w ilości większej, niż aktualnie potrzebują. Takie zachowanie spowodowane jest obawą przed ponownym ich brakiem (Sztaba, 2013).

Ze względu na tempo zmian cen rozróżniamy inflacje: umiarkowaną lub pełzającą, galopującą oraz hiperinflację.

Inflacja umiarkowana lub pełzająca charakteryzuje się wzrostem cen na poziomie poniżej 10% w skali roku. Nie stanowi ona zagrożenia dla wzrostu gospodarczego i jest odczuwalna tylko w niewielkim stopniu, co nie wpływa niekorzystnie na transakcje długookresowe. Inflacja galopująca prowadzi do groźnych zaburzeń procesów gospodarczych, ponieważ ceny w ujęciu rocznym wznoszą się od 10 do 150%. Najgroźniejszym typem inflacji jest hiperinflacja, przy której występuje wzrost cen w skali roku powyżej 150% i która powoduje recesję gospodarczą oraz proces ubożenia społeczeństwa (Pollok, 2000, s. 47-49).

Bardzo ciekawym zjawiskiem inflacyjnym jest deflacja. Charakteryzuje się ona długotrwałym spadkiem przeciętnego poziomu cen w gospodarce przekładającym się na wzrost siły nabywczej pieniądza. Ze zjawiskiem tym mamy do czynienia w momencie, kiedy za tą samą ilość pieniędzy możemy kupić więcej towarów i usług. Niestety, skutkami deflacji jest zmniejszenie opłacalności produkcji, wzrost siły nabywczej pracującej części społeczeństwa oraz proces odkładania konsumpcji w czasie, co może doprowadzić do zjawiska recesji (Begg, 2003, s. 257-258).

Dodatkowo rozróżniamy jeszcze podziały inflacji ze względu na przyczyny, które je powodują. Wyszczególniamy inflację popytową, budżetową, kredytową oraz podażową. Z inflacją popytową mamy do czynienia w momencie, gdy na rynku gospodarczym popyt wzrasta szybciej niż wartość produkcji. Dzieli się ona na dwie podgrupy: na inflację strukturalną oraz pieniężną. Przyczynami ich występowania jest zbyt ekspansywna polityka monetarna banku centralnego i utrzymujący się deficyt budżetowy państwa. Kolejną jest inflacja budżetowa generowana na podstawie wydatków niemających pokrycia w dochodach budżetowych rządu. Inflacja kredytowa kreowana jest przez podmioty odpowiedzialne za poziom strumienia pieniężnego (kredytowego).

Ostatnią z wymienionych jest inflacja podażowa polegająca na wzroście cen spowodowanym wzrostem kosztów produkcyjnych (przykładem może być wzrost kosztów pracowniczych czy cen surowców).

2.2. Sposoby pomiaru

Do wyrażania i pomiarów procesów inflacyjnych wykorzystywane są odpowiednie wskaźniki. Pomiarom towarzyszą liczne problemy metodyczne związane z wyborami miernika, na podstawie którego zostanie dokonana ocena poziomu inflacji. Mierniki te mają za zadanie określić różnorodność cen detalicznych i hurtowych, zaopatrzeniowych i inwestycyjnych oraz towarów krajowych i importowanych (Samuelson i Nordhaus, 2000, s. 357). Na ceny dóbr importowanych istotnie wpływa również, ulegający częstym wahaniom, kurs walut. Najczęściej podawane są trzy miary inflacji:

1. CPI (*Consumer Price Index*) – wskaźnik cen konsumpcyjnych. Mierzy on koszt koszyka dóbr i usług konsumpcyjnych, który składa się głównie z żywności, odzieży, czynszu za mieszkania, opłat za transport i opiekę lekarską (Samuelson i Nordhaus, 2000, s. 357). Waga poszczególnych dóbr z tego koszyka opiera się na znaczeniu ekonomicznym danego dobra dla gospodarki. Miernik ten stanowi punkt odniesienia w związku z rewaloryzacją emerytur oraz przy ustalaniu warunków płacowych. Koszyk dóbr jest konstruowany na podstawie danych dostarczonych przez wybrane gospodarstwa domowe.

Indeks ten wylicza się, dzieląc wydatki przeciętnego gospodarstwa domowego na reprezentatywny koszyk dóbr w badanym roku przez analogiczne wydatki w roku ubiegłym. Wzór obliczeniowy prezentuje się następująco:

$$CPI = \left[\frac{\sum_{i=1}^n P_{it} \times Q_{it}}{\sum_{i=1}^n P_{i0} \times Q_{i0}} - 1 \right] \times 100\%,$$

gdzie: CPI – indeks cen towarów konsumpcyjnych; P_{i0} – cena dobra i w roku bazowym; P_{it} – cena dobra i w roku badanym; Q_{i0} – waga dobra i w roku bazowym, Q_{it} – waga dobra i w roku badanym, dla $i = 1, n$.

2. PPI (*Producer Price Index*) – wskaźnik cen hurtowych. Jego konstrukcja jest podobna do miernika CPI, z tym, że bierze się tu pod uwagę ceny hurtowe, co sprawia, że miernik ten jest bardziej szczegółowy. Miernik nie bierze pod uwagę usług, mierzone nim są tylko wartości dóbr (Samuelson i Nordhaus, 2000, s. 357).

3. Deflator PKB – wskaźnik cen dla całości produktu narodowego brutto. Miara ta jest stosunkiem PKB nominalnego do PKB realnego. Warto również dodać, że wartość jego jest zdecydowanie dokładniejsza, ponieważ w skład jego wartości zalicza się ceny wszystkich dóbr wchodzących w skład PKB (Sztaba, 2018).

3. Ekonomiczno-społeczne skutki inflacji

Zjawiska inflacyjne mogą być wywołane różnymi czynnikami, jednak zawsze towarzyszy im wzrost podaży pieniądza. Według H. Hazlitta: „bezpośrednią przyczyną in-

fłacji jest wpuszczenie na rynek zbyt dużej ilości pieniędzy papierowych. Najczęstszą przyczyną takiego nadmiaru jest istnienie rządowego deficytu budżetowego” (Hazlitt, 2007, s. 61). Inflacja powoduje wiele negatywnych skutków społecznych, ekonomicznych i politycznych, które zależą od jej poziomu oraz czasu jej trwania, a także od zastosowanych metod jej ograniczania. Całkowite zakłócenie procesów produkcji, wymiany i konsumpcji występuje przy hiperinflacji. Utrzymująca się w dłuższym horyzoncie czasowym galopująca inflacja również powoduje mocne perturbacje.

Skutkiem ekonomiczno-społecznym inflacji jest redystrybucja dochodów i majątku. Przez to pojęcie rozumieć należy, że najwięcej tracą podmioty o stałych dochodach i powiązane długoterminowymi kontraktami, których nie można szybko zmienić. Zjawisko to wpływa na deprecjację nominalnego zadłużenia, co powoduje zysk dla dłużników i stratę dla wierzycieli. Następuje transfer międzypokoleniowy, tzn. zyskują młodzi ludzie zaciągający kredyty, natomiast ludzie starsi tracą swoje oszczędności.

Skutki inflacji odczuwalne są także dla przedsiębiorstw. Do skutków dodatnich zaliczyć należy wzrost nominalnych przychodów i zysków. Z kolei jej ujemne następstwa dotyczą m.in. transakcji z kontrahentami – przedsiębiorcy muszą kupić zaopatrzenie po wyższej cenie, a co za tym idzie – zwiększa się koszt produkcji i magazynowania. Dodatkowo po zawarciu transakcji z odbiorcą przedsiębiorca czeka na opłacenie faktury sprzedażowej, na której widnieje cena obowiązująca przy niższej inflacji niż w momencie rozliczenia pieniężnego. W czasie inflacji zyskują te przedsiębiorstwa, które mają siłę monopolową ze względu na zaburzenia percepcji cen względnych, co pozwala im na podniesienie cen produktów (Sztaba, 2018). Występuje zjawisko poszukiwania specjalistów na rynku pracy, a to sprawia, że ich dochody w tym okresie mogą wzrosnąć bardziej, a nawet zwiększyć się w okresie inflacji, w porównaniu z dochodami osób wykonujących powszechnie zawody.

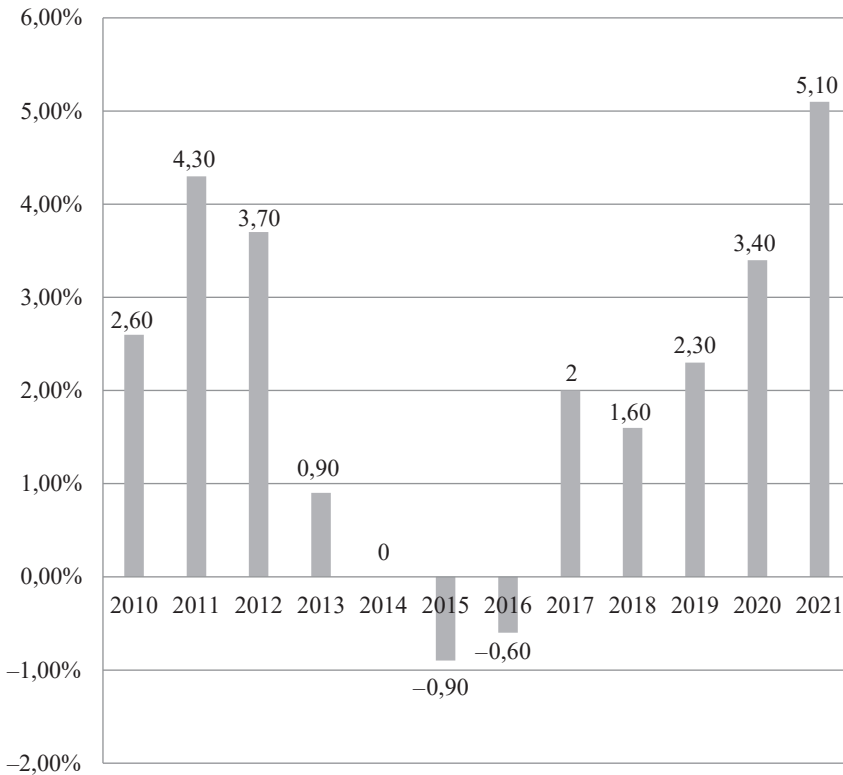
Kolejnym skutkiem zjawiska inflacji jest zmiana przedziału podatkowego. Przedsiębiorca korzystający z progresywnego podatku dochodowego jest narażony na szybsze przejście do wyższego progu podatkowego, ponieważ dochód, jaki osiąga, nie wzrasta wprost proporcjonalnie do kosztów, jakie ponosi przy prowadzeniu danej działalności (Sztaba, 2013).

Warto podkreślić również, że podczas inflacji zyskują właściciele majątków, dłużnicy, reprezentanci poszukiwanych specjalności, natomiast tracą wierzyciele, pracownicy, emeryci i renciści oszczędzający na depozytach pieniężnych. Zyskują właściciele dóbr trwałych, takich jak ziemia, budynki, natomiast majątek wyrażony w pieniądzu traci na realnej wartości.

Inflacji jednak nie możemy definiować tylko jako straty i zjawiska niekorzystnego. Zjawisko, które jest utrzymane na stosunkowo niskim poziomie 1-3%, ma bardzo pozytywne działanie gospodarcze, ponieważ sprzyja ona rozwojowi gospodarstwu i sprzyja przemianom gospodarczym (Begg, 2007, s. 257-258). Deflacja natomiast ogranicza dążenie do rozwoju realnego zadłużenia podmiotów i utrudnia znalezienie innych możliwości akumulacji zysków.

4. Zmiany poziomu inflacji w Polsce w latach 2010-2021

Poziom inflacji w Polsce w latach 2010-2021 prezentuje rys. 1. Odczytać z niego można, że przez większość lat inflacja utrzymywała się na poziomie umiarkowanym, czyli nieprzekraczającym dziesięcioprocentowego wzrostu cen. W 2010 r. wskaźnik inflacji kształtował się na poziomie 2,6%, co świadczy o warunkach sprzyjających rozwojowi gospodarstwu. W kolejnym roku tempo wzrostu cen było większe (4,3%), w 2012 zaś inflacja obniżyła się do poziomu 3,7%.

Rys. 1. Wskaźnik inflacji w Polsce w latach 2010-2021 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS (GUS, b.d.).

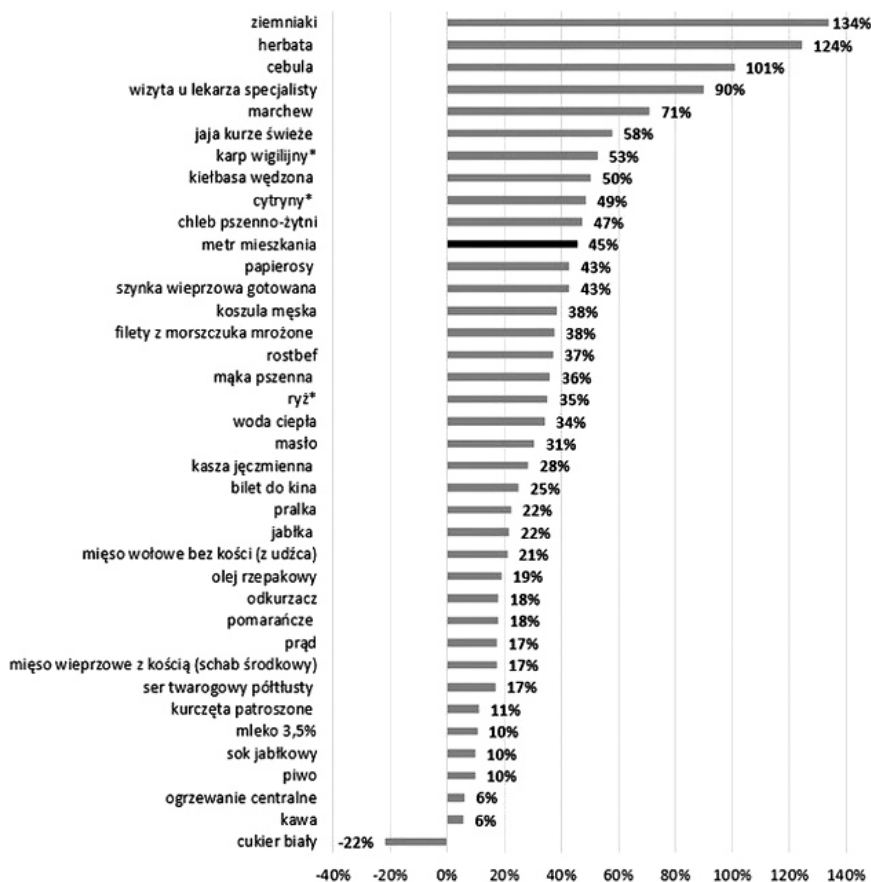
Niestety w roku 2013 nastąpiło spowolnienie gospodarcze, a w konsekwencji spadek cen dóbr i usług na rynku. Te wydarzenia wywołały spadek tempa wzrostu inflacji do poziomu 0,9%. W kolejnym roku wystąpiła stagnacja gospodarcza – poziom inflacji wyniósł 0%.

W latach 2015-2016 w Polsce występowało zjawisko deflacji – tempo zmian cen było ujemne: w 2015 r. wyniosło -0,9%, a w 2016 r. -0,6%, w roku 2017 inflacja

osiągnęła poziom 2%. Proces wzrostu utrzymał się praktycznie do roku 2020 na poziomie nieprzekraczającym 5% inflacji, czyli pozostawał w tempie sprzyjającym gospodarce. W roku 2021 nastąpił wzrost inflacji do 5,1%.

W badanym okresie można zaobserwować, jak gospodarka reaguje na zdarzenia gospodarcze, które zaistniały w okresach wzrostowych i spadkowych. Warto zwrócić uwagę na to, że w ciągu 10 lat stan deflacji występował tylko przez dwa lata, natomiast przez pozostałe 8 lat w Polsce wzrastała koniunktura.

Korzystając z informacji zamieszczonych w Głównym Urzędzie Statystycznym, można sprawdzić wyniki inflacji oparte na wskaźniku cen towarów i usług konsumpcyjnych CPI. Na rysunku 2 przedstawione zostały dane informujące, jak bardzo w ciągu analizowanych lat zmieniły się ceny.

Opracowanie HRE Investments na podstawie danych GUS i NBP. Ceny mieszkań III kw. 2011-IIIkw. 2021

*Ceny oszacowane na podstawie analizy cen w sklepach: Auchan, Biedronka, Lidl, Carrefour, Leclerc, Frisco.pl z dnia 18.12.2021

Rys. 2. Zmiany cen wybranych dóbr i usług w latach 2010-2021 (w %)

Źródło: (GUS, b.d.).

Koszyk dóbr opracowany na podstawie danych GUS i NBP przedstawia, jak w ciągu 10 lat zmieniły się ceny danych dóbr niezbędnych przy wyliczaniu wskaźnika CPI. Największy wzrost cen dotyczył takich produktów, jak ziemniaki, herbata, cebula czy marchew. W stopniu umiarkowanym zwiększyły się ceny jabłek, serów czy mleka. Spadek poziomu cen zaobserwowano jedynie w przypadku cukru.

5. Zakończenie

Inflacja to zjawisko niosące ze sobą wiele skutków. W latach 2010-2012 gospodarka krajowa rozwijała się w warunkach inflacji umiarkowanej, nie przekraczającej 5%, a gospodarstwa domowe dzięki relatywnie niskim stopom procentowym miały łatwy dostęp do kredytów, co napędzało procesy inflacyjne.

Niestety, w roku 2013 nastąpiło spowolnienie gospodarcze, został wstrzymany rozwój i nastąpiła stagnacja gospodarcza. Wzrosła siła złotówki, która przewyższyła wartość produktu krajowego brutto. Produkcja stała się mniej opłacalna w warunkach deflacji, która trwała do roku 2016. W 2017 roku działania podjęte przez rząd przyniosły oczekiwany efekt i udało się pobudzić gospodarkę. Inflacja w latach 2017-2020 nie przekraczała 5%. W przytoczonym przedziale czasowym w Polsce poziom inflacyjny był bardzo zadowalający i sprzyjający rozwojowi, zjawisko dostarczyło gospodarstwom domowym oraz przedsiębiorstwom licznych możliwości rozwoju oraz zasobów, które napędzały ich wzrost siły nabywczej.

W latach 2020 i 2021 nastąpił wzrost inflacyjny spowodowany spowolnieniem gospodarczym, który zaistniał z powodu wprowadzenia w naszym kraju stanu epidemii. Konsekwencje tych zdarzeń będą odczuwalne dopiero w przyszłości. Jednak patrząc całościowo na badany okres, można zaprzeczyć hipotezie, że inflacja miała negatywne skutki dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw ze względu na istotne zmiany cen. Zdecydowanie przyczyniła się do istotnego wzrostu gospodarczego naszego kraju, który można zaobserwować w latach 2010-2021. Przełożyło się to na efektywne prosperowanie gospodarcze oraz umocnienie pieniądza popartego pracą. Stan ten pozwolił na prowadzenie stabilnej polityki monetarnej wraz ze stabilną silną pozycją złotego.

Literatura

- Begg, D. (2007). *Makroekonomia*. Warszawa: PWE.
Główny Urząd Statystyczny [GUS]. (b.d.). Pobrane 25 czerwca 2022 z <https://stat.gov.pl/>
Hazlitt, H. (2007). *Inflacja wróg publiczny nr 1*. Warszawa: Fijorr Publishing Company.
Marciniak, S. (2013). *Makro- i mikroekonomia. Podstawowe problemy współczesności*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
Pollok, A. (2000). *Edukacja dla zrównoważonego i trwałego rozwoju społecznie odpowiedzialnego biznesu* (s. 47-49). Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
Samuelson, P. A. i Nordhaus, W. D. (2000). *Ekonomia* (t. 1). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Schaal, P. (1996). *Pieniądz i polityka pieniężna*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.

Sztaba, S. (2013). Kodeks Hammurabiego widziany oczami ekonomisty. *Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego. Studia i Prace*, (1), 97-117.

INFLATION IN POLAND IN THE PERIOD 2010-2021 AND ITS IMPORTANCE FOR THE ECONOMY

Abstract: The article presents the topic of inflation in Poland between 2010 and 2021. The thesis concerning the negative impact of the inflationary phenomenon on households and enterprises was questioned. The evaluation criteria and the effects of negative and positive activities of the phenomenon are presented. The analysis was made on the basis of the CPI inflation measure of the examined basket of goods and services. The changes in prices in the period of deflation and changes in the period of inflation were analyzed.

Keywords: inflation, household, price changes, deflation, price stability, purchasing power.